

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศไทยนับตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ได้มีการดำเนินธุรกิจการค้าแบบเสรี ปราศจากการควบคุมมาโดยตลอด เนื่องจากนโยบายทางด้านเศรษฐกิจที่ยึดตามแนวความคิดของระบบเสรีนิยม (Capitalism) แต่หลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม รวมถึงมีการสะสมความมั่งคั่งมากขึ้น ทำให้เกิดปัญหาการผูกขาดทางเศรษฐกิจขึ้น ในประเทศไทย รัฐจึงจำเป็นต้องเข้ามากำกับดูแลระบบเศรษฐกิจดังกล่าว โดยกฎหมายฉบับแรกที่บังคับใช้คือ พระราชบัญญัติป้องกันการค้ากำไรเกินควร พ.ศ. 2490 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมราคาสินค้า แต่ยังมีได้มีมาตรการควบคุมการผูกขาดแต่ประการใด

ในเวลาต่อมา รัฐได้ตราพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. 2509 (“พรบ. สมาคมการค้า”) และพระราชบัญญัติหอการค้า พ.ศ. 2509 (“พรบ. หอการค้า”)¹ ซึ่งมีบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจรวมตัวกันดำเนินกิจการใดๆ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดทางการค้า แต่ถึงกระนั้น กฎหมายฉบับดังกล่าวก็ยังไม่ครอบคลุมการรวมตัวขององค์กร หรือหน่วยธุรกิจเอกชน ตลอดจนรัฐวิสาหกิจต่างๆ* กฎหมายทั้ง 2 ฉบับดังกล่าวจึงมิได้มีบทบาทในทางปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาดมากเท่าใดนัก

¹ มาตรา 22 พรบ. สมาคมการค้า และมาตรา 29 พรบ. หอการค้า ห้ามมิให้สมาคมการค้า/หอการค้า กระทำการใดๆ ดังต่อไปนี้

- (1) ประกอบวิสาหกิจโดยสมาคมการค้า/หอการค้านั่นเอง หรือเข้าดำเนินการในการประกอบวิสาหกิจของสมาชิก หรือเข้ามีส่วนถือหุ้น เป็นหุ้นส่วน หรือร่วมทุนในการประกอบวิสาหกิจกับบุคคลใดๆ
- (2) ดำเนินการด้วยประการใดๆ ในอันที่จะกีดราคาสินค้าหรือค่าบริการให้ตกต่ำเกินสมควรหรือทำให้สูงเกินสมควร หรือทำให้เกิดปั่นป่วนเกี่ยวกับราคาสินค้าหรือค่าบริการ
- ...
- (4) ดำเนินการด้วยประการใดๆ เพื่อเพิ่ม ลด หรือจำกัดปริมาณการผลิต ปริมาณสินค้าที่จำหน่ายหรือบริการอื่นและการดำเนินการดังกล่าวนี้เป็นผลเสียหายแก่ตลาดการค้า การเงิน ภายในหรือภายนอกประเทศ หรือเศรษฐกิจของประเทศ
- (5) ดำเนินการด้วยประการใดๆ อันเป็นการทำลายการแข่งขันอันพึงมีตามปกติวิสัยของการประกอบวิสาหกิจ เว้นแต่จะเป็นการปฏิบัติตามนโยบายหรือระเบียบของทางราชการ...”

* เนื่องจากคำนิยามของ “สมาคมการค้า” ใน พรบ. สมาคมการค้า หมายถึง สถาบันที่บุคคลหลายคน ซึ่งเป็นผู้ประกอบวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นเพื่อทำการส่งเสริมการประกอบวิสาหกิจอันมิใช่เป็นการหาผลกำไรหรือรายได้

จนถึงปี พ.ศ. 2522 ประเทศไทยได้นำกฎหมายป้องกันการผูกขาดมาใช้เป็นครั้งแรก โดยปรากฏอยู่ในพระราชบัญญัติกำหนดราคาสินค้าและป้องกันการผูกขาด พ.ศ. 2522 (“พรบ. ป้องกันการผูกขาด”) ซึ่งเรื่องป้องกันการผูกขาดบัญญัติไว้ในหมวดที่ 3 (มาตรา 36 – 38) โดยขั้นตอนและวิธีการบังคับใช้กฎหมายต่อธุรกิจมีลักษณะเป็นการควบคุม กล่าวคือ จะมีการประกาศกำหนดให้ธุรกิจเป็นธุรกิจควบคุมก่อนเพื่อให้อยู่ภายใต้บังคับของข้อห้ามดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็ธุรกิจขนาดใดก็ตาม ซึ่งกรณีแรกและกรณีเดียวที่ พรบ. นี้เคยประกาศเป็นธุรกิจควบคุม คือธุรกิจน้ำแข็ง ซึ่งสมัยก่อนเป็นธุรกิจที่เป็นอุตสาหกรรมในครอบครัว ไม่ต้องใช้เงินลงทุนมากนัก แต่เมื่อการผลิตและการขายน้ำแข็งเป็นไปโดยเสรีก็ท้งมีผู้ผลิตมากมาย ราคาน้ำแข็งก็ต่ำลง ซึ่งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 เป็นต้นมา มีการรวมตัวกันของผู้ผลิตเพื่อขึ้นราคาน้ำแข็ง รัฐบาลโดยคณะกรรมการกลางกำหนดสินค้าและป้องกันการผูกขาดจึงประกาศให้ธุรกิจน้ำแข็งเป็นธุรกิจควบคุม² ต่อมาเมื่อรัฐบาลเห็นว่าธุรกิจน้ำแข็งไม่มีการรวมตัวกันขึ้นราคาอีกต่อไป ในปี พ.ศ. 2525 จึงประกาศยกเลิกประกาศที่กำหนดให้ธุรกิจน้ำแข็งเป็นธุรกิจควบคุม³

แต่อย่างไรก็ดี เนื่องจากการบังคับใช้ พรบ. ป้องกันการผูกขาดมีข้อขัดข้องและความยุ่งยากหลายประการ เช่น กว่าจะใช้บังคับ พรบ. นี้กับธุรกิจใดๆ ได้ ต้องให้คณะกรรมการกลางประกาศกำหนดให้ธุรกิจประเภทดังกล่าวแต่ละประเภทธุรกิจเป็นธุรกิจควบคุมเสียก่อน กลไกและหลักเกณฑ์ต่างๆ ของ พรบ. ป้องกันการผูกขาดไม่สามารถควบคุมให้กลไกตลาดสามารถดำเนินไป

แบ่งปันกัน ส่วนคำนิยามของ “หอการค้า” ใน พรบ. หอการค้า หมายถึง สถาบันที่บุคคลหลายคนจัดตั้งขึ้นเพื่อส่งเสริมการค้า อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การเงินหรือเศรษฐกิจ อันมิใช่การหาผลกำไรหรือรายได้แบ่งปันกัน ดังนั้นผู้ประกอบการที่มีจัดตั้งเป็นสมาคมการค้า/หอการค้า จึงไม่อยู่ภายใต้บังคับของ พรบ. ดังกล่าว

² ประกาศคณะกรรมการกลางกำหนดสินค้าและป้องกันการผูกขาด ฉบับที่ 14 พ.ศ. 2523 เรื่อง กำหนดการประกอบธุรกิจน้ำแข็งเป็นธุรกิจควบคุม มีใจความว่า เนื่องด้วยการประกอบธุรกิจน้ำแข็งในกรุงเทพมหานคร จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดปทุมธานี มีพฤติการณ์ร่วมกันกำหนดราคาน้ำแข็งอันเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันในการประกอบธุรกิจ คณะกรรมการกลางกำหนดสินค้าและป้องกันการผูกขาดจึงประกาศให้ธุรกิจการผลิตน้ำแข็งเป็นธุรกิจควบคุม และให้ผู้ประกอบการในเขตจังหวัดดังกล่าวแจ้งราคาต้นทุนการผลิตและราคาจำหน่ายน้ำแข็งที่ผู้ประกอบการนั้นเป็นผู้ผลิตและจำหน่ายต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 8 เล่ม 97 ตอนที่ 4 วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2523)

³ ประกาศคณะกรรมการกลางกำหนดสินค้าและป้องกันการผูกขาด ฉบับที่ 57 พ.ศ. 2525 เรื่อง ยกเลิกการกำหนดการประกอบธุรกิจการผลิตน้ำแข็งเป็นธุรกิจควบคุม (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 16 เล่ม 99 ตอนที่ 66 วันที่ 13 พฤษภาคม พ.ศ. 2525)

ได้อย่างเสรีและด้วยความเป็นธรรมอย่างแท้จริง⁴ ตัวอย่างเช่น ในธุรกิจน้ำแข็ง เมื่อมีการรวมตัวกันขึ้นราคาน้ำแข็งที่ขายในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลสูงเกินควรก็จะมีผู้ลักลอบนำน้ำแข็งจากจังหวัดใกล้เคียงเข้ามาขายเนื่องจากเห็นว่าได้กำไรดี ทำให้อุปทาน (Supply) มีมากขึ้น ประชาชนสามารถหาซื้อน้ำแข็งได้ง่าย น้ำแข็งก็จะมีราคาต่ำลง ซึ่งเป็นไปตามกลไกตลาด (Market Mechanism) แต่เมื่อประกาศให้ธุรกิจน้ำแข็งเป็นธุรกิจควบคุม เป็นการที่รัฐใช้อำนาจควบคุมราคาสินค้าโดยไม่ควบคุมที่พฤติกรรมของผู้ผลิตและผู้จำหน่าย ไม่ปล่อยให้ไปเป็นไปตามกลไกตลาด จึงขัดกับหลักการค้าเสรีที่เน้นกลไกตลาดเป็นสำคัญ หรือกรณีที่ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจควบคุมกระทำการร่วมกับผู้ประกอบการธุรกิจควบคุมอื่น โดยจงใจซึ่งจะก่อให้เกิดการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันโดยไม่ชอบธรรมในการประกอบธุรกิจ (ปรากฏอยู่ในมาตรา 35 เช่น กำหนดราคาขายสินค้าควบคุมให้เป็นราคาเดียวกันทั่วราชอาณาจักร หรือกำหนดปริมาณของสินค้าควบคุมที่จะผลิต ซื่อ หรือจำหน่าย เพื่อค้ำให้ปริมาณสินค้าต่ำกว่าปริมาณที่ตลาดต้องการ เป็นต้น) อีกทั้งมาตรการต่างๆ ที่บัญญัติไว้ในพรบ. ป้องกันการผูกขาดมีผลเป็นการจำกัดการขยายตัวของธุรกิจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและแผนพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในช่วงเวลานั้น* ที่ต้องการส่งเสริมให้เศรษฐกิจของประเทศเจริญเติบโตและขยายตัวอย่างรวดเร็ว

ในปี พ.ศ. 2542 จึงมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการผูกขาด โดยยกเลิก พรบ. ป้องกันการผูกขาด และบัญญัติกฎหมายใหม่ขึ้น 2 ฉบับ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ส่วนคือเรื่องราคาสินค้าและบริการ อยู่ในพระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. 2542 และเรื่องการแข่งขันทางการค้า อยู่ในพระราชบัญญัติการแข่งขันทางการค้า พ.ศ. 2542 (“พรบ. แข่งขันทางการค้า”) ตามลำดับ โดยในส่วนของพรบ. แข่งขันทางการค้าได้แก้ไขเนื้อหาและหลักเกณฑ์ในส่วนการป้องกันการผูกขาดของ พรบ. ป้องกันการผูกขาดจากเดิมที่มีข้อจำกัดในการดำเนินการที่จะต้องประกาศให้ธุรกิจที่มีพฤติกรรมอันเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขันเป็นธุรกิจควบคุมก่อน แล้วจึงค่อยห้ามผู้ประกอบการธุรกิจควบคุมกระทำการนั้น โดยแก้ไขให้เกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันการผูกขาดมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดไว้ให้ชัดเจนว่าพฤติกรรมอย่างไรจัดเป็นพฤติกรรมที่ต้องห้ามหรือต้องขออนุญาต ปรากฏรายละเอียดตามตารางที่ 1

⁴ สรวิศ ลิ้มปรีงยี, กฎหมายแข่งขันทางการค้า : แนวคิดพื้นฐาน เจตนารมณ์ และปัญหา : ฉบับรวมบทความ, กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543, หน้า 2.

* แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ซึ่งมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการขยายการผลิตทั้งภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรมการผลิต ทั้งเพื่อทดแทนการนำเข้าและการผลิตเพื่อส่งออกด้วย

ตารางที่ 1: เปรียบเทียบหลักการของ พรบ. ป้องกันการผูกขาด และ พรบ. แข่งขันทางการค้า

<u>พรบ. ป้องกันการผูกขาด</u>	<u>พรบ. แข่งขันทางการค้า</u>
หลักการควบคุม	หลักการป้องกัน
- คณะกรรมการกลางกำหนดสินค้าและป้องกันการผูกขาดจะพิจารณาว่า พฤติกรรมใดที่มีลักษณะเป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขัน	- คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้าจะกำหนดพฤติกรรมให้ผู้ประกอบการทราบล่วงหน้าว่าการกระทำใดที่เป็นการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขัน
- คณะกรรมการกลางกำหนดสินค้าและป้องกันการผูกขาดต้องประกาศให้ธุรกิจเป็นธุรกิจควบคุม	- ไม่ต้องประกาศเป็นธุรกิจควบคุม เปิดกว้างในการดูแลธุรกิจทุกประเภท
- ผู้ประกอบธุรกิจที่ถูกประกาศเป็นธุรกิจควบคุม จะถูกกำกับดูแลทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจขนาดใหญ่หรือเล็ก	- ผู้ประกอบธุรกิจที่ทำการฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมายเท่านั้นที่จะถูกกำกับดูแล
- ห้ามกระทำการผูกขาด หรือจำกัดการแข่งขัน โดยเด็ดขาด	- ขอมให้มีการผูกขาด ลด หรือความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันได้เมื่อมีความจำเป็น แต่ต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ที่กำหนด
- มีโทษทางอาญาอย่างเด็ดขาด	- ขอมรับการมีอำนาจเหนือผู้อื่นในตลาด แต่จะใช้อำนาจนั้นเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นหรือทำให้เศรษฐกิจเสียหายมิได้
	- สั่งให้หยุดการผูกขาดหรือจำกัดการแข่งขัน และให้ผู้ได้รับความเสียหายฟ้องเรียกค่าเสียหายได้

พรบ. แข่งขันทางการค้ามีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 30 เมษายน 2542 เป็นต้นไป กฎหมายดังกล่าวมีเจตนารมณ์เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจให้เป็นไปอย่างเสรี และเพื่อป้องกันมิให้เกิดการกระทำอันไม่เป็นธรรมในการประกอบธุรกิจ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการแข่งขันสถานะของตลาด และผู้ประกอบการที่อยู่ในตลาด ดังเช่นที่เกิดขึ้นในตลาดที่มีการแข่งขันสมบูรณ์ ซึ่งแทบจะเป็นเพียงตลาดในอุดมคติ แต่กฎหมายก็พยายามให้ตลาดในความเป็นจริงใกล้เคียงหรือ

มีแนวโน้มใกล้เคียงกับตลาดที่มีการแข่งขันอย่างสมบูรณ์มากที่สุด นอกจากนี้ เพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากตลาดผูกขาดด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองกลไกตลาดให้ดำเนินไปโดยปราศจากการแทรกแซงโดยมิชอบ⁵ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นเครื่องมือสำคัญในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการแข่งขันที่ก่อให้เกิดการผูกขาด การจำกัดหรือกีดกันการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม อันรวมถึงพฤติกรรมกรรมการรวมธุรกิจด้วย

เมื่อย้อนกลับไปในช่วงวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ. 2540 ที่ส่งผลกระทบต่อให้ธุรกิจต่างๆ ประสบผลขาดทุนเป็นจำนวนมาก หลายธุรกิจมีวิธีการเอาตัวรอดโดยการลดขนาดขององค์กร ลดการผลิตในแขนงธุรกิจที่ไม่สามารถทำกำไรได้ หรือเพิ่มกระแสเงินสดด้วยการโอนขายกิจการหรือสินทรัพย์ทั้งหมดหรือบางส่วน หรือแม้กระทั่งการขายหุ้นให้แก่ผู้ร่วมลงทุนที่สนใจในธุรกิจดังกล่าว เพื่อให้ธุรกิจของตนสามารถดำรงอยู่จนผ่านพ้นวิกฤติมาได้ แต่อีกหลายๆ ธุรกิจใช้วิธีการรวมธุรกิจกับผู้ประกอบธุรกิจรายอื่นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของธุรกิจของตนและสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นในตลาดได้

อย่างไรก็ดี การที่ผู้ประกอบการตัดสินใจรวมธุรกิจมิใช่แต่เพียงเพื่อความอยู่รอดของธุรกิจตนหรือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการหลายๆ รายประสงค์ให้ธุรกิจของตนมีผลกำไรมากขึ้นจึงขยายฐานธุรกิจให้กว้างขึ้น ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์คือ ภาวะการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale)^{*} หรืออาจมีวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงโครงสร้างของบริษัท เพื่อบริหารให้มูลค่าของบริษัทอยู่ในระดับสูงเพื่อให้ผู้ถือหุ้นมีความมั่งคั่งสูงสุด (Shareholders' Wealth Maximization) สำหรับธุรกิจหลายๆ ประเภทเมื่อทำการรวมธุรกิจกันแล้ว นอกจากจะทำให้มีผลกำไรมากขึ้นแล้วยังทำให้ผู้ประกอบการเป็นผู้มีอำนาจผูกขาดในตลาด

⁵ สรวิศ ลิ้มปรีงยี, กฎหมายแข่งขันทางการค้า : แนวคิดพื้นฐาน เจตนารมณ์ และปัญหา : ฉบับรวมบทความ, หน้า 24.

^{*} ภาวะการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale) หมายถึง การที่ต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตสินค้าลดลงเมื่อมีการผลิตสินค้ามากขึ้น ภาวะการประหยัดจากขนาดนี้จะเกิดขึ้นเมื่อมีการผลิตสินค้าคราวละมากๆ (Mass Production) ต้นทุนในการผลิตก็จะลดลงเนื่องจากคนงานมีความชำนาญมากขึ้นเพราะมีการแบ่งงานกันทำ ฝ่ายจัดการมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพของเครื่องจักรที่ใช้ในการผลิตสูงขึ้น และผลพลอยได้ในด้านอื่นๆ เช่น การประหยัดในการขนส่งวัตถุดิบหรือสินค้าคราวละมากๆ เหล่านี้จะทำให้ต้นทุนเฉลี่ยในการผลิตสินค้าลดลง หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง การผลิตสินค้าในจำนวนที่ค่อนข้างมาก เพื่อที่จะให้ต้นทุนโดยเฉลี่ยต่อหน่วยของสินค้านั้นลดลงไปเรื่อยๆ จนเทียบเท่าและคุ้มกับต้นทุนที่ได้ลงทุนไป (วิโรจน์ วาทินพงศ์พันธ์, เอกสารประกอบการสอนกฎหมายป้องกันการแข่งขันทางการค้า ชุดที่ 1, คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ภาคการศึกษาปลายปีการศึกษา 2544, หน้า 9.)

ผู้ประกอบการรายอื่นไม่สามารถเข้าสู่ตลาดเพื่อแข่งขันกับคนได้ อันจะส่งผลกระทบต่อผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคไม่มีทางเลือกในการบริโภคสินค้าและบริการประเภทนั้นๆ และคุณภาพของสินค้า อาจจะ ไม่เหมาะสมกับราคา

การนำ พรบ. แข่งขันทางการค้ามาใช้บังคับก็น่าจะสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น จากการรวมธุรกิจได้ในระดับหนึ่ง กล่าวคือ ในมาตรา 26 กำหนดว่า ห้ามรวมธุรกิจที่อาจก่อให้เกิด การผูกขาดหรือความไม่เป็นธรรมในการแข่งขัน ซึ่งผู้ประกอบการที่มีเกณฑ์ตามที่คณะกรรมการ การแข่งขันทางการค้าประกาศกำหนด หากต้องการรวมธุรกิจจะต้องแจ้งขออนุญาตต่อคณะกรรมการ การแข่งขันทางการค้าก่อน⁶ แต่เนื่องจากมาตรา 26 นี้กำหนดให้มีประกาศหลักเกณฑ์เรื่องการรวมธุรกิจ ก่อนจึงมีผลใช้บังคับได้ในทางปฏิบัติ ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการออกหลักเกณฑ์เรื่องการรวมธุรกิจ ดังนั้น มาตรา 26 จึงยังไม่มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติแต่อย่างใด

จากการติดตามข่าวเศรษฐกิจในประเทศ จะพบว่าเกี่ยวกับการรวมธุรกิจของ ผู้ประกอบการเป็นระยะ อาทิเช่น เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2547 บริษัท เมเจอร์ ซินีเพล็กซ์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ทำการรวมธุรกิจด้วยการแลกหุ้นกับบริษัท อีจีวี เอ็นเตอร์เทนเมนท์ จำกัด (มหาชน) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารต้นทุนและค่าใช้จ่ายจากการลดความซ้ำซ้อน ของงานที่มีอยู่⁷ ซึ่งเป็นที่น่าสนใจว่า หากคณะกรรมการการแข่งขันทางการค้ายังมีได้ออกประกาศ กำหนดหลักเกณฑ์การรวมธุรกิจ ซึ่งส่งผลให้ พรบ. แข่งขันทางการค้า ตามมาตรา 26 ไม่มีผลบังคับใช้

⁶ มาตรา 26 พรบ. แข่งขันทางการค้า

“ห้ามมิให้ผู้ประกอบธุรกิจกระทำการรวมธุรกิจ อันอาจก่อให้เกิดการผูกขาดหรือความไม่เป็นธรรม ในการแข่งขัน ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดในราชกิจจานุเบกษา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการ การประกาศกำหนดของคณะกรรมการตามวรรคหนึ่ง ให้ระบุว่าให้บังคับแก่การรวมธุรกิจที่มีผลให้มี ส่วนแบ่งตลาด ยอดเงินขาย จำนวนทุน จำนวนหุ้น หรือจำนวนสินทรัพย์ไม่น้อยกว่าจำนวนเท่าใด

การรวมธุรกิจตามวรรคหนึ่งให้หมายความรวมถึง

- (1) การที่ผู้ผลิตรวมกับผู้ผลิต ผู้จำหน่ายรวมกับผู้จำหน่าย ผู้ผลิตรวมกับผู้จำหน่าย หรือผู้บริกรรวมกับ ผู้บริการ อันจะมีผลให้สถานะของธุรกิจหนึ่งคงอยู่และธุรกิจหนึ่งสิ้นสุดลงหรือเกิดเป็นธุรกิจใหม่ขึ้น
- (2) การเข้าซื้อสินทรัพย์ทั้งหมดหรือบางส่วนของธุรกิจอื่นเพื่อควบคุมนโยบายการบริหารธุรกิจ การอำนวยการ หรือการจัดการ
- (3) การเข้าซื้อหุ้นทั้งหมดหรือบางส่วนของธุรกิจอื่นเพื่อควบคุมนโยบายการบริหารธุรกิจ การอำนวยการ หรือการจัดการ

การขออนุญาตตามวรรคหนึ่งให้ผู้ประกอบธุรกิจยื่นคำขอต่อคณะกรรมการตามมาตรา 35”

⁷ http://capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/dgi-bin/resultTOB.php?language=T&buyer_id=000048

ในทางปฏิบัติ นั้น จะมีมาตรการใดเพื่อป้องกันมิให้ผู้ประกอบการธุรกิจกระทำการรวมธุรกิจแล้วนำไปสู่การผูกขาดหรือเกิดความไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ หากมาตรการดังกล่าวออกมาแล้วไม่ครอบคลุมการรวมธุรกิจที่ปัจจุบันมีมากมายหลากหลายรูปแบบ มาตรการที่ออกมาก็เท่ากับสูญเปล่า ไม่สามารถใช้บังคับให้เกิดผลต่อการรวมธุรกิจที่อาจเป็นการจำกัดการแข่งขันได้ เนื่องจากหากเกณฑ์ออกมาไม่ครอบคลุมการรวมธุรกิจวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธี ผู้ประกอบการก็จะเลี่ยงไปใช้การรวมธุรกิจวิธีอื่นที่ไม่มีหลักเกณฑ์ควบคุมได้

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านต่างๆ เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การรวมธุรกิจ ซึ่งหลักเกณฑ์ดังกล่าวจำเป็นต้องครอบคลุมการรวมธุรกิจทุกรูปแบบ มิใช่ให้ความสำคัญกับการรวมธุรกิจรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเท่านั้น การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมการรวมธุรกิจทุกรูปแบบ จะมีผลทำให้สามารถรักษาโครงสร้างตลาดไว้ไม่ให้มีการรวบอำนาจทางเศรษฐกิจมากเกินไป และมีการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการอย่างแท้จริงได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาค้นคว้าว่า รูปแบบการรวมธุรกิจในปัจจุบันมีลักษณะอย่างไรบ้าง หลักเกณฑ์การรวมธุรกิจควรมีลักษณะอย่างไร จึงจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดในทางเศรษฐศาสตร์เรื่องการรวมธุรกิจ และการรวมธุรกิจในรูปแบบต่างๆ
2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายเรื่องการรวมธุรกิจของต่างประเทศ ในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการแข่งขันที่ก่อให้เกิดการจำกัดหรือกีดกันการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของต่างประเทศ และประเมินข้อที่ควรปรับเปลี่ยนหากนำมาใช้ในประเทศไทย
4. เพื่อนำเสนอแนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรวมธุรกิจ ที่จะมมีผลทำให้รักษาโครงสร้างตลาดให้ไม่มีการรวบอำนาจทางเศรษฐกิจมากเกินไป และมีการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการอย่างแท้จริงได้

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์นี้มุ่งศึกษาถึงรูปแบบและหลักเกณฑ์การรวมธุรกิจ และกรณีศึกษาของประเทศต่างๆ ที่ใช้บังคับกฎหมายแข่งขันทางการค้ามาก่อนประเทศไทย และมีพัฒนาการทั้งทางด้านกฎเกณฑ์และองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่ดีกว่าประเทศไทย โดยศึกษาวิเคราะห์ประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของต่างประเทศ และประเมินข้อที่ควรปรับเปลี่ยนหากนำมาใช้ในประเทศไทย

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยจากเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้วิธีค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) โดยค้นคว้าจากหนังสือ บทความในวารสารต่างๆ สิ่งพิมพ์ รายงานการวิจัย เอกสารประกอบการวิจัยและสัมมนาต่างๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ตลอดจนด้วยทฤษฎีและคำพิพากษาของศาลและองค์กรบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งของไทยและต่างประเทศ รวมถึงการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการการแข่งขันทางการค้า เจ้าหน้าที่กรมการค้าภายใน ถึงปัญหาและอุปสรรคในการบัญญัติกฎหมายลำดับรอง และการปรับใช้กฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.5 สมมติฐาน

ในปัจจุบันยังไม่มีกรอบหลักเกณฑ์การรวมธุรกิจ แต่หากว่าจะมีหลักเกณฑ์ดังกล่าว จะต้องให้ความสำคัญกับการรวมธุรกิจทุกรูปแบบ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการผูกขาดหรือการแข่งขันโดยไม่เป็นธรรม การกำหนดหลักเกณฑ์ที่ครอบคลุมการรวมธุรกิจทุกรูปแบบ จะมีผลทำให้รักษาโครงสร้างตลาดให้ไม่มีการรวบอำนาจทางเศรษฐกิจมากเกินไป และมีการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการอย่างแท้จริงได้

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงแนวคิดในทางเศรษฐศาสตร์เรื่องการรวมธุรกิจ และการรวมธุรกิจในรูปแบบต่างๆ
2. ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายเรื่องการรวมธุรกิจของต่างประเทศ ในการควบคุมพฤติกรรมการแข่งขันที่ก่อให้เกิดการจำกัดหรือกีดกันการแข่งขันโดยเสรีและเป็นธรรม

3. ทราบถึงประสบการณ์ในการบังคับใช้กฎหมายการแข่งขันทางการค้าของต่างประเทศ และสามารถประเมินข้อที่ควรปรับเปลี่ยนหากนำมาใช้ในประเทศไทยได้
4. สามารถเสนอแนวทางและมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการรวมธุรกิจ ที่จะมีผลทำให้รักษาโครงสร้างตลาดให้ไม่มีการรวบอำนาจทางเศรษฐกิจมากเกินไป และมีการแข่งขันระหว่างผู้ประกอบการอย่างแท้จริงได้